

TKP'DE DEVLET GÖREVLİLERİ

Aydınlık Gazetesi, 13 Ocak 2020

Yıldırım Koç

Türk istihbaratı, Kurtuluş Savaşı yıllarından itibaren komünist örgütlenmeler arasında etkiliydi ve TKP'nin legal ve illegal çalışmalarını yakından izliyordu.

ALTINDIŞ FAİK

1930'lu yıllarda Moskova'ya giden Türk komünistlerinin üniversiteye yerleştirilmesini düzenleyen ve ardından TKP ile Komintern arasında bağlantıyı sağlayan Altındış Faik, gerçekte bir Türk istihbarat görevlisiydi. "Altındış Faik" konusunda Mete Tunçay şu bilgileri vermektedir:

"Altındış Faik'e gelince, Arnavuttur. I.Dünya Savaşı'na er ya da küçük zabıt olarak katılmış, Kafkas cephesinde çarpışmış, Çarlık kuvvetlerine esir düşmüştür. Esareti sırasında Bolşevik harekete katılmıştır. Stalin'in partisinin tam ve mutlak teveccüh ve itimadını kazanmış, TKP ile Komintern arasında irtibat sağlamakla görevlendirilmiş ve gizli olarak Türkiye'ye sokulmuştur. Türkiye'ye gelir gelmez Emniyet'le ilişki kurmuştur. Bu suretle Komintern'in TKP'ne verdiği direktiflerle partinin Komintern'e ulaştırdığı bilgiler Türk Emniyetinin eline geçiyordu. (...) Altındış Faik'in durumu ortaya çıktıktan sonra, Emniyet onu 2.Şb.'ye (Hırsızlık Masası) aktarmıştır. Galata Kuledibi'nde hırsız takibi sırasında kurşun yağmuruna tutulmuştur. Bu müsademedede ölmemiş, iş yapamaz hale gelmiş, kimsesi olmadığı için de Darûlaceze'ye konmuştur. Kuvvetli ihtimal Darûlaceze'de ölmüş olmasıdır." (Tunçay, Mete, *Türkiye'de Sol Akımlar, 1925-1936*, Cilt 2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, s.41)

TKP 1927 tevkifatında, Altındış Faik de yargılandı ve beraat etti. (Atasoy, Emel Seyhan (der.), *1928 TKP Davası*, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2008, s.8) Laz İsmail'in S.Üstüngel adıyla yayımlanan *Savaş Yolu* kitabında "Köpek Leşi" başlığı altında, Yüksekaldırım'dan Kuledibi'ne giden yolda, "tam kalbinin üzerine bir Bursa kaması saplanmış" vaziyette "ağzındaki altın dişleri" gözüken bir ölünün yattığı anlatılmaktadır. Açıkça yazılmayan iddia, bu kişinin Altındış Faik olduğu ve TKP militanları tarafından öldürüldüğüdür. (Üstüngel,S., *Savaş Yolu*, TKP Yayınları, 1974, s.66)

TKP Merkez Komitesi tarafından yayımlanan *Orak Çekiç*'in 20.12.1935 tarihli sayısında, Altındış Faik hakkında şu bilgi vardır: "İbrahim (Altındış Faik). Uzun boylu esmer kuru kalın kaşlı; 928'den beri İstanbul polisinde çalışır." (Tunçay, Mete, a.g.k., 2009, s.522,579)

TKP ARŞİVİ MİT'İN EMANETİNDE

TKP'ye ilişkin 1946 tevkifatında askeri savcı olarak soruşturmayı yöneten Kâzım Alöç'ün 1967 yılında yayımlanan anılarında, polisin TKP'ye sızmasına ilişkin şu bilgi vardır: "Çok geçmeden bir Milli Emniyet ajanı, bu hücrelerden birine girmeye muvaffak oldu. Milli Emniyet ajanı, komünist teşkilatında, kısa zamanda öyle itimada şayan bir insan olmuştur ki, Kemal Ergin çok geçmeden elindeki arşivi bile, muhafaza için bu ajana teslim etti. Onun değil Milli Emniyet mensubu olabileceği, Polis ile yakınlık peydah edeceğine bile en küçük ihtimal vermiyorlardı." Parti arşivinin korunması için teslim edildiği devlet görevlisi, Sebahattin Özbay idi. (İleri, Rasih Nuri (Der.), *Kâzım Alöç, İfşa Ediyorum, Türkiye'de Komünizm ve Irçılık; Mihri Belli, Savcı Konuştu, Söz Sanığındır, TÜSTAS Yayınları, Kırklı Yıllar No.5*, İstanbul, 2006, s.154,160).

TKP İZMİR İL ÖRGÜTÜNDEKİ DEVLET GÖREVLİLERİ

1940'lı yıllarda TKP İzmir İl Komitesi'ne Şükrü Dinsel adıyla bir MİT ajanı sızdı. İzmir'de Y.Etik isimli bir sendikacı da polise çalışıyordu. İzmir İl Komitesi'ne Behçet Şener isimli bir devlet görevlisi daha

girdi. TKP'nin gizli yazışmaları için bir adres arandığında, bu görevli, Muharrem Şangar adlı diğer bir devlet görevlisinin adını verdi. Yapılan tüm yazışmalar, önce istihbaratın eline geçiyordu. (İleri, a.g.k., 2006, s.149, 150, 162)

TKP tarihinin önemli isimlerinden Bilal Şen, anılarında TKP'ye polis sızmasını şöyle anlatıyordu:

“Boz Mehmet örgütü kurduğunda, İzmir’de Yusuf Etik, Behçet diye birisi, soyadını bilmiyorum, bunlar sırayla orada 3-4 tane ajan. 1948’den 1951’e kadar 4-5 ajan var İzmir’de. Bunlardan biri çıkıyor, diğeri geliyor, yani sürekli bir kontrol var.” (Akbulut, Erden-Tosun, Ersin, Bilal Şen, Anılar, Notlar, Genişletilmiş İkinci Baskı, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul 2019, s.57)

1951 TKP TEVKİFATINDA DEVLET GÖREVLİLERİ

“O tarihe kadar 1951 tutuklaması en büyük tevkifat oldu. Hareketimize çok zarar verdi. Bütün deliller polis kayıtlarına alınmış, çok sıkı hazırlanmış bir tevkifattı. Örgüt sanki kabak çiçeği gibi açılmıştı. Mehmet Seyda’ya kadar ne kadar polis kullanılmışsa hepsi geldi, ifade verdiler. O kadar çok polis kullanmıştı ki devlet, şaşılacak şey.” (Akbulut-Tosun, a.g.k., 2019, s.63)

“Gerek polis ajanı Yusuf Etik ve gerekse diğer ajanların mahkemede tanık olarak dinlenmeleri bize gösterdi ki polis daha 1946 yılında Emekçi Partisi’nin kurulmasıyla birlikte yapılan bütün çalışmaları neredeyse saati saatine kaydetmiş. Hiç acele etmemiş. Öylesine ki Partiye yazılan raporlar bile ilgili kişiye gitmeden önce polise gitmiş. Fotoğraflar çekilmiş randevularda. Bu nedenle de 1951 tevkifatı Parti açısından tam bir yıkım olmuştur.” (Akbulut-Tosun, a.g.k., 2019, s.71)

“Başta en eski ajan olan İzmirli Yusuf Etik olmak üzere. Buna Arap Yusuf da denirdi, daha 1936 İzmir davasında 4 yıl hapis yemiş ve o zaman ajan olmuş, sonra Ankaralı Necdet Günçakıl geldi, ajan olarak. Bu da 1946 yılında Ankara Emekçi Partisi örgütü kurulduğundan beri Zeki’nin (Zeki Baştımar, Y.K.) yanında olmuş birisi idi. Yine Ankaralı Sebahattin Uğurbay. Genellikle de Zeki’nin neredeyse bütün haberleşme örgütü. Bunların hepsi Zeki’den aldıkları belgeleri kimlere verdiklerini, bunların birer örneklerini de polis teşkilatına verdiklerini tek tek anlattılar.” (Akbulut-Tosun, a.g.k., 2019, s.73)